

ALBERTO DEL MONTE: *Tristano*. Introduzione. Testi. Traduzioni. Napoli, Libreria Scientifica Editrice, [1952]. (2) + 250 pàgs. (*BLLSt*, Sezione Filologia, II.)

Dins la «Biblioteca di Lingue e Letterature Straniere», començada a publicar a Nàpols, fa poc de temps, sota la direcció de Sergio Lupi,¹ Alberto Del Monte ens ofereix un volum dedicat a les manifestacions versificades de la llegenda de Tristany i Isolda en la literatura francesa de la segona meitat del segle XII i del començament del XIII. Hi aplega diversos fragments² del *Tristan* de Thomas (pàgs. 43-106), segons l'edició de B. H. Wind; tres extrems³ del *Roman de Tristan* de Béroul (107-154), seguint el text de la quarta edició d'E. Muret, revisada per L. M. Defourques; la *Folie Tristan* de Berna (155-178) i la *Folie Tristan* d'Oxford (179-218), segons les edicions d'E. Hoepffner; el lai del *Chevreueil* de Maria de França (219-226), amb el text establert per F. Neri; el *Tristan russinol* contingut dins el *Donnei des amanz*,⁴ poema anònim anglonormand (227-234), aprofitant la vella edició de G. Paris, i el *Tristan ménestrel* inclòs en la continuació del *Perceval*⁵ de Gerbert de Montreuil (235-242), segons el text de M. Williams.

Malgrat la intenció de la col·lecció, de donar textos establerts críticament, Alberto Del Monte es limita a reproduir en aquest volum els de les edicions esmentades, sense acompanyar-los d'aparat de variants; només quan, rarament, es creu obligat a rebutjar una lliçó del text adoptat, compareix, a peu de pàgina, alguna nota textual. Els fragments publicats ací van acompanyats d'una traducció italiana, elegant i de bon llegir, que compensa la manca de comentaris filològics de l'edició. El breu glossari posat al final del llibre, de dues pàgines escasses, comprèn només els mots menys freqüents en la llengua de l'època o adoptats pels poetes amb un sentit diferent del corrent.

Els textos són precedits per una introducció (pàgs. 5-30) i per una notícia històrico-bibliogràfica (31-42). En la primera, de caràcter purament literari — ni la llengua ni la mètrica, per exemple, no hi són preses en consideració —, Del Monte examina, sense deixar-se temptar per reconstruccions perilloses, el contingut dels diversos *Tristans* francesos⁶ i caracteritza llurs — coneguts o inconneguts — autors, dels quals procura de posar en relleu l'actitud espiritual. La posició de l'estudiós italià davant el problema de la composició d'aquestes obres és netament individualista: «Non

I. «La Biblioteca di Lingue e Letterature Straniere, articolata nelle sezioni: Filologia e Letteratura, intende offrire un nuovo materiale allo studio delle lingue medioevali e moderne e delle rispettive letterature. Pubblicherà testi criticamente curati, tradotti e proveditti, ove necessario, di glossari e grammatiche, e studi filologici e critico-letterari.» Dos volums han estat publicats abans del que comentem: CYNEWULF, *Sant'Elena (Inventio crucis)*, a cura de SERGIO LUPI (vol. I de la sèrie filològica), i I. MATONE, *Poeti tedeschi (Storm-Mayer-Keller)* (vol. I de la sèrie literària).

2. Versos 1-346 (La gelosia), 781-794 (El lai de Gurun), 71-183 (Les quatre dolors), 1122-1853 (La mort), 1-20 (El comiat).

3. Versos 1271-1305, 1351-2508, 2651-2732 (La vida al bosc).

4. Versos 453-535, 589-662.

5. Versos 3855-3921, 4050-4095, 4203-4207.

6. Amb excepció del *Roman* en prosa, del qual ens manca encara una bona edició.

esiste una saga, una leggenda di Tristano, ma tanti Tristani, quanti sono i poeti che l'hanno contato. E ogni Tristano è dissimile dall'altro, perché esprime una civiltà letteraria e una fantasia poetica, racchiude gl'ideali di un momento storico e il mito di una sofferenza solitaria» (pàg. 11).⁷ En la notícia històrico-bibliogràfica, Del Monte resumeix, amb informació que sembla completa, les opinions dels defensors de les diverses teories — persa, celta, francesa, llatina — que han estat formulades entorn la qüestió dels orígens de la llegenda. L'autor no deixa de subratllar el pro i el contra d'aquestes teories, però prudentment es manté en una desconfiada neutralitat.

La copiosa bibliografia adduïda per Del Monte en aquestes pàgines preliminars sembla contenir els treballs essencials sobre el tema i pot orientar suficientment els principiants que vulguin emprendre l'estudi de qualsevol aspecte de la llegenda de Tristany i Isolda.

R. A. i S.

Le lai d'Aristote, de HENRI D'ANDELI. Publié d'après tous les manuscrits par MAURICE DELBOUILLE. Paris, Société d'Édition «Les Belles Lettres», 1951. 110 pàgs. (BFPhLUL, CXXIII.)

El poema que el *trouvère* parisenc Henri d'Andeli, de procedència probablement normanda, escriví — vers la fi del primer terç del segle XIII, en la koiné franco-picarda que trobem a la major part de novelles i de contes cortesos de l'època — sobre l'aventura d'Aristòtil seduït i cavalcat per una joveneta, il·lustració una vegada més del tema de l'omnipotència de l'Amor, ha estat editat de nou per Maurice Delbouille, l'erudit professor de la Universitat de Lieja.

Esgotades i gairebé introbables avui les anteriors edicions — de l'any 1756, per E. Barbazan; del 1779 (una tercera edició el 1829), per P. Legrand d'Aussy (fragmentària, amb traducció moderna); del 1788, per B. Imbert (traducció en vers); del 1808, per D. Méon; del 1880 (segon tiratge el 1881), per A. Héron (edició crítica, a base de quatre manuscrits); del 1883, per A. de Montaiglon i G. Raynaud (basada en el text de Héron); del 1901, novament, per A. Héron (seguint un altre manuscrit); del 1932, per H. Omont (reproducció fototípica del ms. fr. 837 de la Bibliothèque Nationale de París); del 1934, per E. Faral (reproducció fototípica del ms. fr. 19152 de la B. N. — no cal encarrir la utilitat que el treball del savi filòleg belga reportarà als estudiosos de la literatura medieval, sobretot tenint en compte no tan sols el valor de l'obra de Henri d'Andeli com a creació literària plena de gràcia i de sabor, sinó també — i principalment — el seu interès com a probable prototipus de les diverses versions europees d'aquella llegenda popular.

Aquesta nova edició del *Lai d'Aristote* ha vingut, però, també, a remoure la debatuda qüestió de l'establiment i la fixació de textos antics en el cas de

7. Joachim Storost ha fet, justament, algunes reserves a aquesta concepció massa radical de Del Monte, al qual recorda «dass Kunst nicht nur Ausdruck ist, sondern auch einen begrifflichen Inhalt vermitteln will, d. h. etwas erzählen» i que «Er [el poeta] kann aus vielerlei Gründen sich das Geschehen anders vorstellen als sein Vorgänger, aber er kann nicht mit Stoffen und Motiven frei schalten» (cf. *ASNS*, CXC (1954), 378).